

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Ter attentie van de informateurs, drs. R. van Zwol en prof. dr. E. Dijkgraaf
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Duurzaam Vooruit: Aanbevelingen van de Dutch Sustainable Growth Coalition aan het Nieuwe Kabinet

Den Haag, 21 maart 2024

Geachte heer Dijkgraaf en heer Van Zwol,

Sinds 2012 zijn AkzoNobel, dsm-firmenich, FrieslandCampina, HEINEKEN, KLM, Philips, Shell en Unilever samen actief binnen de Dutch Sustainable Growth Coalition (DSGC)¹. De CEO's van deze coalitie, ondersteund door hun landendirecteuren, zetten zich in voor de ontwikkeling van een toekomstbestendige wereld met inclusieve, sociale en duurzame groei. Daarin wordt effectief samengewerkt met de Nederlandse overheid. Dit jaar ligt de focus op drie thema's: de klimaattransitie, de overgang naar een circulaire economie, en de voorbereiding en invoering van Europese richtlijnen voor duurzaamheidsrapportage, zoals de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)².

Beide transities (klimaat en circulair) zijn in volle gang en er is grote bereidheid vanuit de bedrijven om hierin te investeren. Dit met het oog op het voorkomen van verdere klimaatverandering, het realiseren van duurzame economische groei, het creëren van betekenisvolle banen en het vergroten van de strategische onafhankelijkheid van Nederland en Europa. Daarom pleiten wij ervoor dat het nieuwe kabinet de komende jaren consistent leiding blijft geven aan de voortgang van deze transities in Nederland. Dit betekent vooral geen omkering, maar juist het voortvarend voortzetten van beleid en wetgeving die deze transities mogelijk maken. Daarnaast is het essentieel om in dit verband de vraag naar duurzame oplossingen vanuit consumenten en bedrijven verder te stimuleren.

Het geopolitieke speelveld verandert bovendien in rap tempo. Binnen en buiten de Europese Unie bieden veel landen momenteel grote economische kansen aan bedrijven om schone energie- of industriële productie zonder uitstoot van broeikasgassen binnen hun grenzen te realiseren. Voor verdere verduurzaming van de industrie zijn enorme investeringen nodig. Alleen als innovatie en economische groei blijvend worden gestimuleerd is dit haalbaar. Daarom is het essentieel dat de overheid een consistent groen industriebeleid voert waarbij het aantrekkelijk is te investeren, wat bijdraagt aan het realiseren en behouden van welvaart, werkgelegenheid en duurzame economische groei voor Nederland.

We doen dan ook concreet de volgende aanbevelingen:

1. Voorspelbaar energie- en klimaatbeleid, gericht op internationale samenwerking en uitvoering.

De Europese klimaatdoelen, die in lijn liggen met het akkoord van Parijs, zijn helder en haalbaar: minimaal 55 procent reductie in 2030 ten opzichte van 1990 en klimaatneutraal in 2050. Om hier aan bij te dragen staan cruciale, grootschalige investeringsbeslissingen op de agenda van veel bedrijven. Wij vragen de Nederlandse overheid dan ook om stabiliteit en om samen met andere landen te blijven inzetten op een sterk mondiaal en Europees klimaatbeleid, om investeringsruimte te waarborgen en passende ondersteuning te bieden aan bedrijven, zowel klein als groot. Concreet betekent dit:

---

¹ De [Dutch Sustainable Growth Coalition](#) (DSGC) verenigt acht van origine Nederlandse internationaal opererende bedrijven. Samen zetten de CEOs van de DSGC hun leiderschap in voor de ontwikkeling naar een toekomstbestendige wereld en duurzame groei. De DSGC stimuleert activiteiten en internationale samenwerking in de productieketen en tussen sectoren die substantieel bijdragen aan de realisering van de VN-Sustainable Development Goals (SDGs) in 2030.

² Op dit moment nog in proces van afronding in EU.

- **Continueer de overheidsinvesteringen, zoals gereserveerd in het Klimaatfonds.** Gerichte investeringshulp is van belang voor het stimuleren van duurzame bedrijfsgebouwen, woningen en mobiliteit. Bedrijven, van mkb tot grootbedrijf, hebben ook ondersteuning nodig voor de doorontwikkeling van innovatieve technologieën die op het punt van doorbreken staan maar nog niet rendabel zijn. China en de Verenigde Staten investeren aanzienlijk in duurzame technologieën, waardoor Europa het risico loopt achter te blijven. Nederland heeft echter de kans om voorop te lopen in deze ontwikkeling dankzij onze innovatieve bedrijven. Met name op het gebied van cruciale duurzame technologieën zoals waterstof en biobased grond- en brandstoffen, batterijtechnologie en circulaire technologieën om producten langer in gebruik te houden of restmaterialen te hergebruiken als nieuwe secundaire grondstoffen. Deze voorsprong levert zowel sociale als economische voordelen op.
- **Investeren in het elektriciteitsnet blijven noodzakelijk.** In een groot deel van Nederland is het elektriciteitsnet vol omdat de vraag naar en het aanbod van elektriciteit sneller groeit dan de uitbreiding van het elektriciteitsnet. Snellere uitbreiding is nodig zodat huishoudens en bedrijven ook de komende jaren verder kunnen verduurzamen. Daarbij kunnen niet alle kosten één op één worden doorberekend aan bedrijfsleven en burgers. Anders worden de energiekosten te hoog, wat leidt tot te hoge productiekosten en kosten van levensonderhoud in Nederland. Bovendien bestaat het risico dat te hoge nettarieven juist de investeringen ontmoedigen die kunnen bijdragen aan het verlagen ervan, waardoor het kernprobleem niet wordt opgelost.
- **Stimuleer emissiereducties in de keten (Scope 3).** Het verminderen van CO2 emissies is een prioriteit voor DSGC-leden. Er wordt door de bedrijven aanzienlijke voortgang geboekt, met extra inspanningen. Echter, emissies buiten de directe bedrijfsvoering (de zogenaamde Scope 3 emissies) vormen voor veel bedrijven veruit de grootste bron van CO2-uitstoot. Om deze emissies te verminderen zetten onze bedrijven sterk in op samenwerking in de keten, bijvoorbeeld via partnerships met leveranciers en klanten. Daarbij is het van belang dat overheden op EU-niveau samenwerken aan het harmoniseren van internationale meetmethoden, standaarden & rapportages. Nederland zou hier het voortouw in kunnen nemen. Tegelijkertijd kan de Nederlandse overheid reductie faciliteren en stimuleren, bijvoorbeeld via duurzame inkoopcriteria, toegang tot kapitaal voor groene investeringen³ en het stimuleren van oplossingen.

2. Investeren in een circulaire economie voor meer autonomie en minder impact op milieu en klimaat.

Om de wereldwijde klimaatdoelen te halen en de strategische onafhankelijkheid van Nederland en Europa te waarborgen, is het essentieel om de overgang naar een circulaire economie te versnellen. Wereldwijd is er sprake van een geopolitieke competitie om toegang te verkrijgen tot steeds schaarser wordende, economisch cruciale grondstoffen en materialen. Europa en Nederland dreigen hierbij het onderspit te delven. Een circulaire economie maakt ons minder afhankelijk van de import van materialen, draagt bij aan een schoner Nederland en vermindert de impact op milieu en klimaat. Concreet betekent dit:

- **Creëer en stimuleer een markt vraag naar duurzame (circulaire) producten en diensten.** Dit kan bijvoorbeeld door consumenten te belonen voor goed gedrag, door langer en beter gebruik te stimuleren in inkoopcriteria, door het invoeren van verstandige, Europees geharmoniseerde normen voor gerecyclede, hergebruikte en biobased materialen en producten en het vaststellen van eenduidige integrale standaarden voor duurzame producten, zoals het 'On the way to planet proof'-initiatief.
- **Verwijder belemmeringen in regelgeving die hergebruik in de weg staan.** Gebruikte producten en afval kunnen vaak waardevolle grondstoffen zijn, maar verouderde regelgeving belemmert hergebruik. Het vervoeren van gebruikte producten en materialen over grenzen voor optimale verwerking moet mogelijk zijn. Het is belangrijk dat we zo veel mogelijk producten en componenten een tweede leven geven en nog waardevolle materialen inzamelen, sorteren en recyclen voor hoogwaardig hergebruik.
- **Investeer in kennis & innovatie.** Innovatieve technologieën vormen de sleutel tot deze transitie. Door het stimuleren van deze technologieën kunnen producten en materialen die nu vaak als afval worden beschouwd, hoogwaardig worden ingezet; dit is gunstig voor het milieu en een groene economie. Om deze innovaties te bewerkstelligen is er een grote behoefte aan onderzoekers en technici. Ondanks dat onze bedrijven al veel eigen programma's hebben om talent verder te ontwikkelen, zijn er grote knelpunten als het gaat over de

³ [Scope 3 supply chain decarbonization - World Business Council for Sustainable Development \(WBCSD\)](#)

beschikbaarheid van voldoende technische vakkrachten. Dit vertraagt de circulaire transitie en schaadt de Nederlandse positie in de wereldwijde competitie voor een duurzame economie.

- **Stimuleer de opbouw van een groene maakindustrie in Nederland.** Op dit moment stagneren (transitie)investeringen in de Nederlandse maakindustrie⁴, terwijl deze industrie de motor van de Nederlandse economie vormt. In lijn met het advies van de SER is een groene maakindustrie met bijbehorend investeringsklimaat daarom van belang. Hiermee wordt het aantrekkelijk om productie juist in Nederland op te starten of uit te breiden, bijvoorbeeld op het gebied van duurzame brandstoffen.
- **Implementeer een kabinetsbreed nationaal programma dat circulariteit en klimaat verenigt.** Focus dit programma op cruciale waardeketens, zoals koolstof en plastics, circulaire bouw, consumentengoederen, maakindustrie en de zekerheid rond kritieke grondstoffen. Dit programma zal de overgang naar een circulaire economie vergemakkelijken, waarbij partners in waardeketens samenwerken om materiaalketens te sluiten. Een coördinerende rol van de overheid, bij voorkeur binnen één ministerie dat circulariteit en klimaat integreert, is essentieel voor het succes van deze inspanningen.

3. Een werkbare en effectieve implementatie van de Europese CSDDD (IMVO) wetgeving.

De CSDDD kan, samen met de CSRD, worden beschouwd als de meest ingrijpende duurzaamheidsregelgeving voor Europese bedrijven. Het is van essentieel belang voor de verduurzaming van de Europese economie, maar zal tegelijkertijd werkbaar moeten zijn en aansluiten op de praktijk. Er vanuit gaande dat de CSDDD in de komende weken of maanden definitief wordt aangenomen, zijn de keuzes die Nederland neemt bij de invoering ervan dan ook van groot belang.

- **Praktisch, uitvoerbaar en binnen een gelijk speelveld.** We verwelkomen Europese wetgeving met betrekking tot due diligence op het gebied van mensenrechten en milieu en de DSGC bedrijven zijn hard aan het werk om zich hierop voor te bereiden. Het succes van deze wetgeving hangt af van vier cruciale aspecten: 1) praktische uitvoerbaarheid, 2) het creëren van een gelijk speelveld in Europa, 3) het daadwerkelijk beïnvloeden van toeleveringsketens en 4) het bevorderen van sectorale samenwerking. Er is nog steeds bezorgdheid over de kwaliteit van deze wetgeving en we hopen dat het Nederlandse kabinet rekening houdt met deze vier aspecten.
- **Geen extra wetgeving op Nederlands niveau.** Vermijd extra nationale regelgeving in Nederland na de goedkeuring van EU-wetgeving zodat het gelijke speelveld en de werkbaarheid niet worden aangetast. Het voortijdig invoeren van nationale regelgeving zonder Europees kader moet eveneens worden vermeden.
- **Samenwerken aan een effectieve invoering.** We zetten graag de dialoog voort tussen de DSGC en de overheid over de praktische invoering van de Europese wetgeving. Open communicatielijnen tussen bedrijven en overheid zijn essentieel om de werkbaarheid van implementatiekeuzes te toetsen. Het is raadzaam om de sectoraanpak via de SER voort te zetten en over alle sectoren van de economie uit te rollen. Op deze manier kunnen we samen ervoor zorgen dat bedrijven – groot en klein - aanzienlijke, maar haalbare inspanningen leveren om reporting en due diligence uit te voeren.

Orkestreren van publiek-private samenwerking op de drie thema's.

Als bedrijven, en als coalitie, ervaren en onderstrepen wij dat publiek-private samenwerking op het gebied van klimaat, circulariteit en de uitvoering van wet- en regelgeving, aan de basis staat van effectieve verduurzaming van onze economie. Bedrijven kennen de markt, kennisinstellingen dragen bij met kennis en onderzoek en de overheid kan stimulerende regelgeving introduceren. Al deze elementen zijn samen nodig. De overheid zou hier als volgt een orkestrerende rol in moeten spelen:

- **Heldere governance** is essentieel. Transities lopen nu vertraging op omdat het vaak onduidelijk is wie welke verantwoordelijkheid heeft. In onze optiek dient de overheid het initiatief te nemen, gesprekken te organiseren, verantwoordelijken aan te stellen, heldere doelen stellen en een afgebakend tijdspad te schetsen waaraan een beslismoment gekoppeld is.

⁴ Briefadvies Verduurzaming maakindustrie, SER, 19 januari 2024, [Notitie \(vno-ncw.nl\)](https://www.vno-ncw.nl)

- **Stel transitievisies op met frontrunners, brancheorganisaties en kennisinstellingen.** Werk daarbij vooral samen met partijen die vooruit willen en zorg dat de plannen in lijn zijn met Europese initiatieven, zoals Fit for 55, de EU Green Deal en het EU Circular Economy Action Plan.
- **Leg publiek-private samenwerking vast in inspannings- en werkafspraken.** Deze afspraken moeten praktisch worden geoperationaliseerd, bijvoorbeeld door aanbestedingen met financiële ondersteuning, gekoppeld aan herzieningen van regelgeving, zoals het vernieuwen van de SDE++ systematiek voor duurzame energiebronnen. Daarnaast is het opstellen van nieuwe afspraken zoals op het gebied van voeding en de eiwittransitie, waardevol. De sectoren waar Nederland internationaal leidend in is, zijn bij uitstek geschikt om de grotere transitie vorm te geven.

Als internationale bedrijven met een aanzienlijke aanwezigheid in Nederland, bieden wij van harte aan om samen te werken met het nieuwe kabinet en actief bij te dragen aan de realisatie van alle aspecten van inclusieve, sociale en duurzame groei zoals in deze brief bepleit.

Met vriendelijke groet,

Jan Peter Balkenende
Voorzitter DSGC

Leden DSGC:

Greg Poux-Guillaume, CEO AkzoNobel
Joris de Beer, President dsm-firmenich Nederland
Jan Derck van Karnebeek, CEO FrieslandCampina
Dolf van den Brink, CEO HEINEKEN
Marjan Rintel, CEO KLM
Sylvia van Es, President Philips Nederland
Frans Everts, President-directeur Shell Nederland
Peter Dekkers, CEO NL Unilever
Wytse Kaastra, Lead Sustainability Services EMEA, Accenture
Ingrid Thijssen, Voorzitter VNO-NCW